

zastavo — in to je zanimivo zlasti v dveh ozirih. Protestantizem in svobodomiselstvo! Dolgoletni dogmatični boji, ki so se vršili takoj v začetkih nove cerkve čistega evangelija, imajo tako malo skupnega s sedanjim bojnim hrupom modernih svobodomiselnih strank, ki izdajajo kot parolo smrt vsaki religiji, da je združitev obeh pojmov — svobodomiselstva in starega protestantizma — lep dokument za anahronizmov polne naše čase. Trubar, „ki se je vitežko boril proti zlodju in vsem krivim učenikom ter blaženo dokončal svoj tek“, kakor mu je značilno govoril ob grobu Jakob Andreä (str. 85), bi se zelo težko znašel v družbi svojih sedanjih svobodomiselnih proslavljalcev. Še zanimivejše pa je, da je postalo Trubarjevo ime deviza narodnih gorečnikov obeh deželnih narodnosti. Da pošilja prispevke za Trubarjevo številko Hofrat

BELOKRANJSKI ŽENIN IN NEVESTA

Profesor Dr. Arnold Luschin R. v. Ebengreuth, ki ga je neplemenitega rodil naš lepi ribniški kraj, je še umljivo, ker je vsakomur znano, da sta protestantizem in germanizacija dandanes dvojčka. Da pa dviga tudi slovensko svobodomiselstvo v imenu narodnosti Trubarja na ščit, je nekoliko težje razumeti. Elze dobro karakterizira Trubarja, ko pravi: „Was Truber... beseelt hat, das war Liebe zum Evangelium, für welches er Vaterland, Freunde, Ehre und zeitliches Vermögen dahinten ließ.“ (Str. 80.) Slovenski svobodomiselci, ki stoje na stališču absolutne narodnosti, bodo potemtakem prav težko opravičili pred svojo vestjo in svojo logiko slepo navdušenje za Trubarja, ker je iz dr. Elzejevih besed jasno, da je bilo njegovo delo in teženje bistveno različno od njihovega. Toda Trubar nam je dal slovstveni jezik in to je njegova zasluga; vprašanje, kaki nameni so ga vodili pri tem, še ne

ovrže dejstva. Res je, dobri ljudje! Ali potem dajmo zaslužni križec tudi solncu, ki nam prikljče setev iz tal, postavimo spomenik toplemu dežju in blagi rosi, ki nam napaja žetev; kajti njih delovanje je velezaslužno, četudi nezavestno. — Med lepim najlepše pa je, da je tudi slovenska umetnost ob Trubarjevem jubileju proslavila njegov spomin; „Slovan“ mu je posvetil eno izmed svojih letošnjih števil. Govekar je slabo posnel Hegemannov članek, Lah je objavil nekaj takozvanih aforizmov o reformaciji, mlajši naši literati pa so marljivo iskali književnih motivov iz protestantske dobe ter sad svojega truda tudi obelodanili. Kako beraško in prisiljeno je navduševanje za Trubarja, se je pri tem jasno pokazalo, ker iz reformacije same niso mogli dobiti ne enega krepkega umetniškega impulza in so zato morali poezijo, v kolikor se je dalo, iz sebe prenesti v protestantovsko dobo. — Tako je tedaj. Trubar je začetnik slovenskega slovstva, torej ga morajo slaviti nemški nacionalci; Trubar je fanatik čistega evangelija, torej je dolžnost svobodomiselcev, da mu pojejo veliko hvalo; Trubar je suhoparen predikant protestantske dogmatike, torej najpripravnejši predmet, da ga obdela slovenska literatura — in če tudi ne bi bilo vse tako, trdijo izkušeni ljudje, da nedolžno navduševanje nikoli ne škoduje.

1910

Hrvaška.

Socialni tečaj. (Držan 24., 25. in 26. travnja 1908. u nadbiskupskom sjemeništu u Zagrebu.) Izdao „Zbor duhovne mladeži zagrebačke“. Zagreb 1908. Str. 152. Mala 8°. — Drobna knjižica je sad velikonočnega socialnega tečaja, ki so ga priredili v zagrebškem semenišču dr. Krek, dr. Lampe, dr. Horvat, dr. Milobar in dr. Janda. V njej so obdelane na kratko, v jasnih, načelnih potezah vse panoge socialnega vprašanja: kmetijsko in delavsko vprašanje, temeljni principi narodnega gospodarstva, seljaška zadruha, glavno o raznih organizacijah ter zgodovinski pregled hrvaškega kmetijskega položaja. Pri tem majhnem obsegu ni pričakovati znanstveno vsestransko obdelanih razprav, knjiga naj bi bila marveč le načrt študija za tiste, ki se hočejo pečati s sociologijo; istemu namenu je imel služiti tudi tečaj sam. — Med hrvaško akademiško mladino opažamo zadnji čas tako živahno in tako vsestransko stremljenje po delu, da nas navdaja z najlepšimi upi za bodočnost bratskega naroda. Na čelu prosvetnim težnjam hrvaškega katoliškega dijaštva stoji „Zbor duhovne mladeži v Zagrebu“, ki je pred kratkim obhajal petindvajsetletnico svojega obstanka. To literarno društvo je prestopilo po petindvajsetih letih v popolnoma nov štadij. Medtem ko je prej oskrbovalo Hrvatoma večinomoma le nabožne knjige ter prevode mladinskih pisateljev, posvečuje sedaj vso pažnjo apologetiki in socialnemu vprašanju, kar je znamenje, da dobro razume duha časa in poklic sedanjega dijaštva. Med apologetskimi spisi omenjam zlasti lepo, poljudno in pregledno pisano Hasertovo razpravo „Što je čovjek?“ ter duhovito apologetiko Morawskega „Večeri na Ženevskom jezeru“. V najnovijem času pa je zavzelo socialno vprašanje prvo mesto. Lepo znamenje za zagrebške bogoslovce je, da iz lastnega nagiba skrbe